

Presentació

Aquest volum és l'inici del nou plantejament de *Quaderns d'Italìa* que, com ja anunciàvem al darrer número, s'obre envers tres direccions: una part monogràfica variable, una secció dedicada a assaigs diversos i un espai de ressenyes centrat principalment a l'estudi de les traduccions de la literatura italiana a l'Estat espanyol.

El tema monogràfic amb què inagurem aquesta nova etapa (*Il canone della letteratura italiana oggi*) respon a la necessitat d'iniciar un debat sobre els criteris didàctics i de selecció amb els quals treballem com a estudiosos de literatura italiana a l'estranger. Però el problema és, sens dubte, més vast i afecta a la qüestió candent de la crisi de la literatura a les portes del XXI segle.

Des d'aquesta perspectiva, hem proposat a diversos col·legues el text-provocació que encapçala aquest número.

Les respostes rebudes, tot i la notable varietat i les parcials discrepàncies, coincideixen en alguns punts centrals: 1) consciència de la crisi actual del canon del Noucents; 2) confiança en l'ensenyament de la literatura com a mitjà de coneixement i de formació humans; 3) acord general sobre la conveniència d'invertir el recorregut cronològic partint de la modernitat o de la contemporaneïtat; 4) proposta d'un «canon» flexible que respongui als interessos de les generacions més joves sense renunciar a fer referència a la historicitat dels fenòmens, i que eviti la total claudicació davant modes o simplificacions banals.

Pel que fa als autors proposats, copsem un primer grup sobre el qual hi ha un consens unànim (Dante, Boccaccio, Ariosto, Leopardi, Montale; seguits de Petrarca, Manzoni, Verga, Pirandello, Svevo, Calvino); un segon grup que obté l'acord del cinquanta per cent (Gadda, Saba, i no gaire lluny d'aquests Machiavelli, Tasso, Goldoni, D'Annunzio, De Roberto, Gozzano, Ungaretti, P. Levi); un tercer nivell d'acceptabilitat minoritària (Metastasio, Alfieri, Belli, Verdi, Pascoli, Tozzi, Pavese, Morante, Pasolini, Caproni, Sanguineti) i, per últim, una sèrie de noms que responen a gustos individuals: Cavalcanti, Guicciardini, Galilei, Sarpi, Foscolo, Gozzi, Porta, Nievo, Collodi, Croce, Contini, Marinetti, Vittorini, Buzzati, Rebora, Penna, Silone, Lampedusa, Moravia, Luzi,

Brancati, Sciascia, Volponi, Fo, Del Giudice, Morselli, Zanzotto, Giudici, Camilleri. Les indicacions que ens han forniet els professors no italians o que treballen a l'estranger confirmen només el primer nivell d'aquest canon (Dante, Petrarca, Boccaccio, Ariosto, Leopardi, Manzoni, Verga, Pirandello, Svevo, Montale, Calvino; en l'àrea de parla anglesa, Castiglione i Vico); pel que fa a la resta, introdueixen variants significatives com la propensió a adoptar una perspectiva comparada i interdisciplinària en lloc de la històrico-literària. Un cas a part el constitueixen les universitats espanyoles en què s'oscil·la entre el «model» americà i un plantejament tradicional de periodització per segles (d'aquí la presència de certs noms absents, o gairebé, en les respostes dels col·legues italians: Marino, Bruno, Verri, Beccaria, Parini, Alfieri, Foscolo, Palazzeschi, o bé altres).

Les universitats catalanes podrien representar un cas específic al bell mig d'aquestes tendències oposades. Pot ser útil, en aquest sentit, transcriure la declaració de principis elaborada pels col·legues d'aquestes seus: «L'organització i el contingut dels cursos pretén conciliar la perspectiva universal-actualitzadora i la històrico-evolutiva, tot alternant quatre tipus de curs: 1) panoràmiques propedèutiques; 2) cursos monogràfics sobre gèneres, moviments i autors individuals (Dante, Petrarca, Machiavelli, Pirandello, Calvino); 3) seqüències històriques centrades sobre moments decisius (i, per tant, sobre figures com Parini, Manzoni-Leopardi, Verga, Svevo-Pirandello, D'Annunzio-Pascoli, Gozzano, Pavese, Montale, Sanguineti). S'adverteix sota aquesta trama un doble vessant teleològic: el període de la fundació de la modernitat i la seva crisi».

Agraïm moltíssim a tots els col·legues que han contestat el nostre qüestionari la seva amabilitat; òbvies raons d'espai ens impedeixen de reproduir aquí totes les dades rebudes.

En l'anterior número de la revista vàrem oblidar d'esmentar i d'agrair la col·laboració de l'ICE (Institut de Ciències de l'Educació) de la Universitat Autònoma de Barcelona en les «Primeres jornades sobre l'ensenyament de l'italià», una part del material de les quals va ser publicat en el «Dossier» del número 3 de «Quaderns d'Italìa». Ens excusem per l'omissió involuntària.